

De Vijf (zes) Figuratieve kaarten van de Sint-Michielsabdij van Antwerpen betreffende het landgoed List te Nederokkerzeel.

Op 21 april 1987 werden de kaarten toevallig ontdekt door vrijwilligers die de parochie kerk St Stephanus een grondige poetsbeurt gaven.

Het waren zes (nu nog vijf) plattegronden en een grote tekening van het huys van List met de vijver erom heen.

Het oudste hof van List vind men reeds terug 1256 waarbij ridder Franco en echtgenote Lutgardus hof en goederen afstonden aan de Abdij van Sint Michiel.

Begin 17de eeuw werd het hof gesloopt en vervangen door een nieuw Huys van List, ook kasteel genoemd, op 1 september 1797 werd het door de franse bezetter aangeslagen, de nieuwe eigenaar was een zekere Blijckaert die het verpachte aan Daniël Boels, in 1836 werd het verkocht aan Charles Vander Linden d'Hoogvorst, burgemeester van Kampenhout (1818-1847) die het liet slopen en de kasteelingang afstond als nieuw portaal van de St. Antonius kerk van Buken.

Het verslag van Leo Van Dyck Archivaris van de abdij van Tongerlo.

De Vijf Figuratieve kaarten van de Sint-Michielsabdij van Antwerpen betreffende het landgoed List te Nederokkerzeel.

De vijf figuratieve kaarten (nummers 1.2.3. ? .5.6) gaan over de goederen van de Abdij van Sint-Michiels gelegen rond de voormalige uithof genaamd het huis van List in Nederokkerzeel. (*kaart Nr.4 spoorloos.*)

Op maandag 15 januari 1990 werd ondergetekende opgebeld door de Heer Hargot, Liststraat 26, 3092 Nederokkerzeel, schatbewaarder van de kerkfabriek van de parochie H. Stephanus te Nederokkerzeel.

Deze telefonische oproep was de eerste reactie op een schrijven dat ik op 30 april 1987 (Nr. 87/22) aan hogergenoemde heer gezonden heb in verband met vijf figuratieve kaarten over Nederokkerzeel, afkomstig uit de Sint-Michielsabdij te Antwerpen, die in de kerk van voornoemde parochie in een kluis achter een altaar waren terug gevonden.

Hierover verscheen een bericht in De Gazet van Antwerpen van 23 april 1987.

Kfr. Karel Vander Eycken van Averbode, specialist in de geschiedenis van de Sint-Michielsabdij, was ter plekke geweest en had foto's in handen gekregen van de betreffende

figuratieve kaarten. Het was duidelijk te zien dat ze het eigendomsmerk van de abdij van Tongerlo droegen, namelijk het ronde stempeltje van het abdijsarchief.

Tijdens zijn zoektocht in Nederokkerzeel had hij met een aantal mensen gesproken en daar vernam hij dat de voormalige archivaris van de abdij van Tongerlo A.E. Erens bij gelegenheid van de opening van een parochiehuis te Nederokkerzeel in 1943, door de toenmalige pastoor De Ridder uitgenodigd werd om er een lezing te geven over de geschiedenis van Nederokkerzeel. Bij die gelegenheid heeft hij de figuratieve kaarten meegenomen voor een tentoonstelling. Deze kaarten werden niet aan de abdij teruggegeven.

Pastoor De Ridder werd verplaatst in 1943.

Volgens J. VERBESSELT, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de dertiende eeuw, XI Pittem, 1972, P. 306, nota 1 waren de vijf figuratieve kaarten in 1943 nog aanwezig op de pastorie te Nederokkerzeel. Nadien waren ze spoorloos.

Ze kwamen pas opnieuw te voorschijn in 1987. Volgens mijn zegsman Kfr. Karel Vander Eycken had pastoor De Ridder ze ergens verborgen maar de pastoor gaf zijn geheim niet prijs. Aan zijn opvolger De Cock die hem later daarover ondervroeg deelde hij enkel mee dat hij hoopte dat de kaarten nog lagen waar ze moesten liggen.

Vooraleer ik in 1987 aan de heer Hargot schreef had ik informatie ingewonnen bij de inspecteur voor de Kerkarchieven op het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

Dr. W.M. Grauwen. Deze bevestigde mij dat eigendomsrecht over archieven niet op de effectieve bezitter kon overgedragen worden als gevolg van verjaring. En vermits het eigendomsmerk van de abdij van Tongerlo duidelijk op de kaarten was aangebracht, kon ten allen tijde teruggave gevorderd worden.

In mijn schrijven van 30 april 1987 heb ik die eerste contactname de vraag gesteld of de kerkfabriek van Nederokkerzeel kon bewijzen dat de kaarten destijds door Dr. Erens in bruikleen waren afgestaan, dan wel in eigendom geschonken.

Ik heb nooit een geschreven antwoord op die brief gekregen.

Tijdens het telefoongesprek van 15 januari 1987 vertelde mij de Heer Hargot dat hij zijn best had gedaan om de leden van de kerkfabriek gelijdelijk aan tot toegeving te bewegen. Hij had het daarom gewaardeerd dat we de zaak een tijdje hadden laten sudderen.

Hij deelde mij eerst mee dat de kaarten in slechten toestand waren en dringend moesten gerestaureerd worden. Daarom had de kerkfabriek een poging gedaan om deze stukken in het Algemeen Rijksarchief te deponeren met dien verstande dat de kaarten eigendom zouden blijven van de kerkfabriek van Nederokkerzeel. Er werd gevraagd dat ze zouden gerestaureerd worden op kosten van het Rijksarchief.

Vanuit het Rijksarchief werd op dit voorstel afwijzend gereageerd. Hier verklaarde de bevoegde instantie de kaarten alleen te willen aanvaarden als het Rijksarchief ook het eigendomsrecht verkreeg. Het gebeurde maar al te vaak, zo werd geantwoord, dat mensen die archivalia deponeren hun eigendom teruggeisten nadat er de nodige restauratie aan was uitgevoerd. De kerkfabriek bleek niet bereid het eigendomsrecht aan het Algemeen Rijksarchief over te dragen

Na de mislukking bij het Rijksarchief, wilde de kerkfabriek nu een poging wagen om de kaarten in de abdij van Tongerlo veilig onder te brengen.

Daarom werd een commodatie of minnelijke schikking voorgesteld waarvan de modaliteiten op aanwijzing van een notaris waren vastgesteld.

De kerkfabriek wilde de kaarten, met behoud van eigendomsrecht in bruikleen afstaan aan de abdij van Tongerlo onder een aantal voorwaarden:

De kaarten zouden moeten gerestaureerd worden op kosten van de abdij.

Bovendien zou de abdij de verplichting op zich moeten nemen om de kaarten in optimale omstandigheden te bewaren.

De kerkfabriek zou het recht hebben jaarlijks gedurende een bepaalde tijd over de kaarten te beschikken en die bovendien ter beschikking te stellen telkens de kerkfabriek van Nederokkerzeel daar zou om vragen.

De kaarten zouden natuurlijk niet mogen verkocht worden.

Zouden ze verloren gaan of zwaar beschadigd worden, dan zou de abdij de gelede schade moeten vergoeden aan de kerkfabriek voor de som van minstens 180.000 frank.

Dit alles werd in vlot tempo over de telefoon meegedeeld.

Ik heb de heer Hargot gevraagd zijn voorstel op papier te zetten, opdat de bevoegde instanties van de abdij daarover een beslissing zouden kunnen nemen.

Ik heb daar wel aan toegevoegd dat, naar mijn opvatting, de kwestie van het eigendomsrecht eerst moest worden opgeklaard voor er verder kan gepraat worden. De aard van de eventuele overeenkomst zou de afloop van dit onderzoek worden bepaald. Het heeft immers geen zin dat de abdij haar eigen archivalia van derden in bruikleen neemt en ten gunste van buitenstaanders financiële verplichtingen op zich neemt.

Daarop zij de heer Hargot dat wij dan eerst moesten bewijzen dat de kaarten nog steeds eigendom zijn van de abdij van Tongerlo. Hij zou ons antwoord afwachten vooraleer een volgende stap te zetten. Hij beweerde nooit eerder gehoord te hebben dat deze kaarten enkel waren uitgeleend voor een tijdelijke tentoonstelling en door Dr. Ernes bij vergetelheid nooit werden teruggevraagd, vergetelheid waarvan pastoor De Ridder gebruik had gemaakt om ze in Nederokkerzeel te houden..

De kerkfabriek van Nederokkerzeel heeft intussen goede foto's van de kaarten laten maken en op 1 oktobet 1993 met eenparigheid van stemmen besloten de figuratieve kaarten aan de abdij van Tongerlo terug te geven. Een grote afvaardiging van 8 man heeft, zonder verdere plichtplegingen, onze eigendom aan de archivaris overhandigd op maandag 22 november 1993.

Tongerlo, 24 november 1993

L.C. Van Dyck
Archivaris.
